

Otázka a pravda

Tázání je vrcholem myšlení: v něm si člověk uvědomuje to, co neví (tj. ví o tom, co neví, takže teprve zde vskutku ví, co ví), ale zejména to, že právě to, co neví, nanejvýš potřebuje vědět, má vědět, musí vědět. Tím nejdůležitějším, co člověk potřebuje a má vědět, je pravda. A všechno tázání je ve své bytostné povaze úsilím, dobrat se pravdy jako toho, co nevíme. Zároveň však je tázání přiznáním, že to vposledu není na nás, abychom se pravdy dobrali, abychom se jí zmocnili, abychom si ji nějak vynutili, abychom pravdu přinutili, aby se nám vyjevila. Tážeme se proto, abychom pravdu očekávali, abychom se na ni připravili, abychom ji – takto připraveni – vůbec poznali, abychom ji nepřehlédli nebo nepřehlušili nějakými svými obraty a výkony. Tázání je životní postoj – zajisté právě tázání (jímž není např. výslech na mučidlech): když se tážeme, očekáváme přicházející pravdu. Kopáme-li usilovně, abychom našli poklad, budeme mít úspěch pod podmínkou, že tam ten poklad je a že jej najdeme. Hledáme-li naproti tomu pravdu, pak budeme mít úspěch leda pod podmínkou, že se nenecháme zmýlit něčím, co jsme už našli a co považujeme za část pokladu, nasvědčující tomu, že tady někde musí být ten poklad celý. Žádná částečná pravda, žádný kousek, zlomek pravdy nás nesmí zatížit představami, jak bude „celá pravda“ vypadat, ba ani jistotou, že ten kousek je opravdu kouskem pravdy. Možná totiž, až poznáme pravdu (přesněji: větší kus pravdy), bude i onen kousek vypadat docela jinak a budeme mu muset i jinak rozumět.

(Písek, 990921-1.)